Bildiri No: **SB-005** **Doi:** 10.5606/phhb.dergisi.suppl2026.005

Kognitif Yakınma Öncesinde Parkinson Hastalığı: Nöropsikolojik Profil ve BOS Biyobelirteçleri

Sanem Yörük Öner[1], Bedia Samancı[2], Merve Alaylıoğlu[3], Erdi Şahin[2], Nur Gülce İşkan[2], Edis Hacılar[2], Sevcan Kalfa[2], Erdinç Dursun[3], Başar Bilgiç[2], Hakan Gürvit[2], Duygu Gezen-Ak[3], Haşmet Hanağası[2]

[1]*İstanbul Üniversitesi, Aziz Sancar Deneysel Tıp ve Araştırma Enstitüsü, Sinirbilim Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye*
[2]*İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi, Nöroloji Anabilim Dalı, Davranış Nörolojisi ve Hareket Bozuklukları Birimi, İstanbul, Türkiye*
[3]*İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Nöroloji Anabilim Dalı, Beyin ve Nörodejeneratif Hastalıklar Araştırma Laboratuvarları, İstanbul, Türkiye*

Amaç: Parkinson hastalığı (PH)'nda motor semptomlara eşlik eden bilişsel değişiklikler erken dönemden itibaren ortaya çıkabilmektedir. Ancak kognitif yakınması olmayan hastalarda objektif nöropsikolojik etkilenme ve sosyal kognisyon süreçlerinin durumu yeterince aydınlatılmamıştır. Bu çalışmada kognitif yakınması olmayan PH'lerin kognitif profilleri yönünden sağlıklı kontroller (SK) ile karşılaştırılması ve sonuçların beyin omurilik sıvısı (BOS) biyobelirteçleri ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışmaya 34 PH, yaş ve eğitim açısından eş 34 SK dahil edilmiş (40-80 yaş), kapsamlı nöropsikolojik test bataryası uygulanmıştır. Alanlara özgü performans, standartlaştırılmış skorların birleştirilmesiyle oluşturulan kognitif alan indeksleriyle değerlendirilmiştir. PH grubunda BOS Aβ42, fosforile tau (pTau) ve total tau düzeyleri analiz edilmiştir. Gruplararası karşılaştırmalar ve PH grubunda skorların BOS biyobelirteçleriyle ilişkileri incelenmiştir.

Bulgular: Parkinson hastalarında yürütücü işlevler, bellek, dil ve görsel-mekânsal alanlarda anlamlı performans düşüşü saptanmıştır (tüm $p < 0,05$). En belirgin bozulma yürütücü işlev alanında izlenmiştir (Cohen's $d = 1,52$). Gecikmeli hatırlamada sekonder tipte geri getirme güçlüğü ile karakterize olan bellek performansı, yürütücü işlev indeksleri ile anlamlı ilişki göstermiştir. Sosyal kognisyon performansı, PH'lerde anlamlı düzeyde düşüktür ($p < 0,001$; Cohen's $d = 1,09$). Kognitif alan indeksleri ile BOS biyobelirteçleri arasında anlamlı ilişki izlenmemiştir (tüm $p > 0,05$).

Sonuç: Kognitif yakınması olmayan PH'lerde erken dönemde çoklu kognitif alan etkilenmesi mevcut olup bozulmanın yürütücü işlevlerde yoğunlaştığı ve sosyal kognisyondaki bozulmanın eşlik ettiği görülmüştür. BOS biyobelirteçleriyle ilişki saptanmaması, değişikliklerin Alzheimer tipi bir patolojiden ziyade PH'ye özgü nörodejeneratif süreçlerle ilişkili olabileceğini göstermektedir. Bu bulgular, kognitif yakınma olmasa dahi PH'de erken dönemde ayrıntılı kognitif değerlendirme gerekliliğine işaret etmektedir ve demans gelişimi öngörüsü için uzunlamasına izleme ihtiyaç duyulmaktadır.